

СЕКЦІЯ 3.

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Коковіхіна О.О.

кандидат економічних наук, доцент
кафедри управління державними та
корпоративними фінансами,
*Український державний університет
залізничного транспорту
м. Харків, Україна*

НАДМІРНА ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ ЯК ЗАГРОЗА ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасний етап розвитку економіки відрізняється суттєвим уповільненням платіжного обороту, що, своєю чергою, призводить до збільшення дебіторської заборгованості. Крім того, проблеми з дисципліною своєчасних розрахунків призводять до виникнення сумнівних і безнадійних боргів. Внаслідок цього погіршується фінансова безпека підприємств.

Основним нормативно-правовим документом, який регламентує відображення дебіторської заборгованості в бухгалтерському обліку є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 10 «Дебіторська заборгованість (далі – П(С)БО 10), який визначає її як суму заборгованості дебіторів підприємству на певну дату [1].

Тягар надмірної дебіторської заборгованості в Україні в останні роки значно посилюється унаслідок збігу несприятливих геополітичних та макроекономічних чинників на тлі непослідовної фінансової і – особливо – монетарної політики.

Надмірна дебіторська заборгованість створює загрози стабільності фінансової системи країни, оскільки є її слабкорегульованим сегментом [2].

Таблиця 1
Показники стану дебіторської заборгованості
за 2016-2020 рр.

Показник	2016	2017	2018	2019	2020
Дебіторська заборгованість, млн. грн	3945631	3459248,2	3873247	4072113	4474373
Частка дебіторської заборгованості в оборотних активах, %	68,35	61,22	61,63	61,32	60,79
Період оборотності дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, дн	53,8	51,2	44,8	41,2	45,4
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості за окремими видами економічної діяльності, <i>рази</i>	1,5	1,2	1,2	1,2	1,2

В Україні упродовж 2016–2020 рр. стан фінансів підприємств характеризувався дефіцитом ліквідності. Щодо частки дебіторської заборгованості в оборотних активах, то спостерігається незначне покращення з 68,35% до 60,79%, але все рівно показник має досить високе перевищення норми, що призводить до негативних наслідків.

В Україні на тлі аномально високої частки дебіторської заборгованості в активах терміни погашення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги також є значно тривалішими за умовно «нормальний» рівень [2]. На кінець 2020 року період дебіторської оборотності становить 45,4 днів, тобто в порівнянні з 2016 років, можна стверджувати про прискорення обороту, що є позитивним явищем, а також спостерігається зменшення днів обороту заборгованості по всім видам діяльності, зокрема промисловість, будівництво, оптова та роздрібна торгівля, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність.

Про можливості підприємства розраховатися з кредиторами (постачальниками) за рахунок дебіторів дає уявлення співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості [3]. Оптимальне значення цього показника становить 0,9. Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості в цілому по економіці складає 1,2 рази, що перевищує рекомендовані нормативні значення.

Не викликає сумнівів, необхідність створення спеціальних структурних підрозділів для оперативного управління дебіторською заборгованістю. Це дасть змогу:

- здійснювати поточний контроль за складом та структурою дебіторської заборгованості, а також за строками її погашення;
- забезпечувати аналіз причин виникнення заборгованостей, а також прорахування їх наслідків;
- розробляти методику аналізу розрахунків з дебіторами та алгоритм її використання;
- активно використовувати основні форми рефінансування, зокрема факторинг, обліку векселів, форфейтинг, які допоможуть трансформувати дебіторську заборгованість у грошові кошти.

Ефективне управління дебіторською заборгованістю є запорукою успішного розвитку, стабільності та стійкості вітчизняних підприємств в умовах сучасного бізнес-середовища.

Список використаних джерел:

1 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ МФУ від 30.11.2000 р. № 304. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> (дата звернення 03.05.22).

2 Зимовець В.В. Надмірна дебіторська заборгованість підприємств: причини виникнення та наслідки для фінансової системи України *Економіка і прогнозування*. 2019, № 2 С 7-21

3 Ребрик Ю., Павлюченко М. Діагностика фінансового потенціалу підприємств на основі застосування оптимізаційної моделі. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського*. 2018. Вип. 21. С. 380.

